

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

УХВАЛЕНО

Вченою радою Білоцерківського
національного аграрного
університету

Протокол № 6
від « 30 » серпня 2024 р.

ЗАТВЕРДЖЕНО

Ректор Білоцерківського
національного аграрного
університету, професор

Олена ШУСТ

Наказ ректора

№ 159/0 « 30 » 08 2024 р.

ПОЛОЖЕННЯ

ПРО ВИБІРКОВІ НАВЧАЛЬНІ ДИСЦИПЛІНИ

**В БІЛОЦЕРКІВСЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ АГРАРНОМУ
УНІВЕРСИТЕТІ**

1. Загальні положення

1.1. Положення про вибіркові навчальні дисципліни у Білоцерківському національному аграрному університеті (далі – Положення) забезпечує реалізацію здобувачами вищої освіти (студентами, аспірантами) права на вільний вибір дисциплін в обсязі не менш як 25 відсотків загальної кількості кредитів ЄКТС для відповідного рівня вищої освіти, що визначено п. 15 частини 1 статті 62 Закону України «Про вищу освіту» (зі змінами, внесеними згідно із Законом № 2145-VIII від 05.09.2017).

1.2. Цим Положенням визначається процедура формування переліку, обрання та подальшого вивчення здобувачами вищої освіти Білоцерківського національного аграрного університету (далі – Університету) вибірових навчальних дисциплін у межах, передбачених відповідною освітньою (освітньо-науковою) програмою та навчальним планом.

1.3. Це Положення розроблено з урахуванням Положення «Про організацію освітнього процесу в Білоцерківському національному аграрному університеті» і поширюється на всі факультети Університету.

1.4. Загальне керівництво з упровадження та реалізації зазначеного Положення покладається на відділ навчально-методичної та виховної роботи Університету.

1.5. Освітня програма (далі – ОП) складається з обов'язкових та вибірових компонентів, які забезпечують реалізацію як професійних, так і культурно-освітніх, загальнонаукових інтересів здобувачів.

1.6. Навчальні дисципліни за вибором або вибіркові навчальні дисципліни – це дисципліни, які пропонуються закладом вищої освіти для більш повного задоволення культурно-освітніх і професійно-кваліфікаційних запитів особи, для потреб суспільства та врахування регіональних особливостей, ефективнішого використання можливостей закладу освіти тощо. Вони надають можливість для поглибленої підготовки за освітніми програмами, що визначають характер майбутньої діяльності; сприяють академічній мобільності студента/аспіранта; дають змогу реалізувати компетентнісний розвиток здобувача вищої освіти відповідно до вимог ринку праці.

1.7. Каталог вибірових навчальних дисциплін – це уніфікований перелік навчальних дисциплін для вільного вибору студентами/аспірантами факультетів Університету за певним рівнем вищої освіти та ОП (ОНП), який щороку оновлюється.

1.8. Пріоритетом вибору дисципліни для індивідуального навчального плану студента є дисципліни професійного спрямування (не менш як 20 % вибору від загальної кількості кредитів для ОП (ОНП)). 5 % вибору становлять дисципліни для забезпечення культурно-освітніх, загальнонаукових запитів та інтересів здобувачів освіти, які обираються з каталогу вибірових дисциплін інших ОП (ОНП). При цьому у здобувачів є можливість обрати не менш як 1 дисципліну на семестр з каталогу анотацій іншої ОП (ОНП).

1.9. Вибір дисциплін варіативної частини ОП здійснюється здобувачем вищої освіти у ході формування його індивідуального навчального плану.

1.10. Вивчення вибірових дисциплін відбувається:

– *на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти* – з другого навчального року (третього семестру);

– *на другому (магістерському) рівні вищої освіти* – з першого навчального року (першого/другого семестру);

– *на третьому рівні освіти (доктор філософії)* – з другого навчального року (третього семестру).

2. Організаційно-методичне забезпечення вибору навчальних дисциплін здобувачами вищої освіти

2.1. Порядок формування вибіркової частини навчального плану

2.1.1. Вибір студентом/аспірантом навчальних дисциплін створює умови для:

- поглиблення професійних знань у межах обраної освітньої (освітньо-наукової) програми та формування додаткових спеціальних (фахових, предметних) компетентностей;

- поглиблення своїх знань і здобуття додаткових загальних і загально-професійних компетентностей у межах споріднених галузей знань;

- ознайомлення із сучасним рівнем наукових досліджень та розширення (поглиблення) знань за загальними компетентностями.

2.1.2. У відповідності до сформованих цілей студенту/аспіранту пропонується реалізувати свій вибір шляхом:

- вибору навчальних дисциплін із каталогу вибіркових курсів ОП (ОНП), за якою навчається здобувач освіти; каталог включає переважно спеціальні, фахові дисципліни, що визначають спеціальну підготовку студентів/аспірантів у межах обраної ОП (ОНП) і спрямовані на поліпшення їхньої здатності до працевлаштування за обраним фахом;

- вибору дисциплін із каталогу курсів для відповідного рівня вищої освіти студентів/аспірантів за іншими ОП (ОНП), з урахуванням потреб та інтересів щодо майбутньої професійної діяльності та самореалізації. До цього переліку також входять навчальні дисципліни, що передбачають загальнонаукову й культурно-освітню підготовку, при цьому дотичні до сфери майбутньої професійної діяльності й не містять особливих передумов для їх вивчення у разі вибору здобувачами вищої освіти, що навчаються за іншою ОП (ОНП).

2.2. Укладання переліку вибіркових навчальних дисциплін

2.2.1. Перелік вибіркових навчальних дисциплін укладається групами зі змісту та якості освіти, які діють відповідно до Положення про групи зі змісту і якості освіти в Білоцерківському національному аграрному університеті. Персональний склад груп зі змісту та якості освіти формується на кожному факультеті і затверджується наказом ректора.

2.2.2. Для формування на факультеті переліку вибіркових навчальних дисциплін до 15 листопада поточного навчального року кафедри подають схвалені на засіданні пропозиції до переліку вибіркових дисциплін (форму визначає робоча група) окремо за кожним рівнем вищої освіти.

При цьому обсяги і зміст дисциплін, спрямованих на розширення та поглиблення спеціальних (фахових, предметних) компетентностей, мають враховувати структурно-логічну схему вивчення обов'язкових дисциплін, кількість кредитів і видів контролю, визначених навчальним планом для вибіркової частини конкретної ОП (ОНП).

До переліку вибіркових навчальних дисциплін не можуть вноситися дисципліни, аналогічні за змістом з обов'язковими.

2.2.3. З метою укладання загального переліку вибіркових навчальних дисциплін групи зі змісту та якості освіти факультетів аналізують необхідну інформацію та можливості якісного забезпечення відповідною кафедрою освітнього процесу.

2.2.4. Основними критеріями забезпечення кафедри, що спроможна реалізувати високу якість викладання вибіркової дисципліни, є: кадрове забезпечення (науковий ступінь, вчене звання, досвід викладання дисципліни, особисті напрацювання); навчально-методичне забезпечення (електронний навчальний курс, навчально-методичні матеріали, силабуси тощо); матеріально-технічні та інформаційні ресурси; підсумки оцінювання здобувачами освіти якості викладання дисциплін кафедри; результати підсумкового контролю тощо.

2.2.5. Обрані вибіркові навчальні дисципліни проходять експертизу й рекомендуються методичними радами факультетів. З цією метою науково-педагогічні працівники кафедр, які є авторами вибіркових дисциплін сформованого переліку, до 15 грудня поточного навчального року створюють їх опис (анотацію) у розділі каталогу вибіркових дисциплін для ОП (ОНП).

2.3. Здійснення здобувачами вищої освіти вибору навчальних дисциплін

2.3.1. Терміни проведення процедури вибору здобувачами вищої освіти навчальних дисциплін встановлюються за необхідності своєчасного планування та організації освітнього процесу (формування груп для планування навчального навантаження науково-педагогічних працівників), його навчально-методичного і кадрового забезпечення.

2.3.2. Процес організації вивчення вибіркових навчальних дисциплін здебільшого розпочинається у навчальному році, що передує тому, у якому заплановано їх вивчення.

Студенти бакалаврського рівня освіти реалізують своє право вибору навчальних дисциплін на початку другого семестру (зазвичай у березні), якщо вивчення їх передбачено наступного навчального року.

Для студентів другого (магістерського) рівня вищої освіти вибір організується впродовж перших двох тижнів навчання.

2.3.3. Упродовж двох місяців після зарахування до аспірантури Університету аспірант (здобувач) за погодженням з науковим керівником обирає «дисципліни для вибору» з навчального плану відповідної спеціальності та має право вибрати «дисципліну вільного вибору аспіранта» з переліку навчальних дисциплін, що пропонуються для третього (освітньо-наукового) та інших рівнів вищої освіти, і які пов'язані з тематикою дисертаційного дослідження аспіранта (здобувача).

2.3.4. Заходи щодо проведення вибіркової студентами факультетів організуються деканатами факультетів, відділом навчально-методичної та виховної роботи.

2.3.5. Процедура вибору студентами навчальних дисциплін здійснюється за етапами:

для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Перший – ознайомлення студентів із переліками дисциплін може розпочинатися кафедрами з початку навчання за ОП. Декани факультетів спільно із завідувачами відповідних кафедр знайомлять здобувачів вищої освіти відповідного рівня з переліком вибіркової дисциплін, їх каталогами для ОП, інформують про порядок, терміни і особливості формування груп для вивчення вибіркової дисциплін в Університеті. Відбувається презентація пропонованих дисциплін вибіркової частини навчального плану.

Другий – вибір студентами вибіркової навчальних дисциплін. Здійснюється впродовж 2 тижнів в електронному вигляді через особисті кабінети в системі АСУ та вважається вибором-1. Підтвердженням вибіркової є зведена таблиця за кожною ОП з переліком дисциплін та кількістю студентів, які її обрали. Таблиці є підставою для формування робочих навчальних планів за кожною ОП і зберігаються у відділі навчально-методичної та виховної роботи.

Якщо студенти вступають на 2 курс денної (3 курс заочної) форми навчання на базі фахового молодшого бакалавра (фахового бакалавра, молодшого спеціаліста), їх вибір підтверджується власноруч підписаною паперовою заявою на ім'я декана факультету. Студентам такої категорії пропонується обрати зі списку дисциплін, які обрано більшістю студентів академічної групи (груп). Форму заяви для таких здобувачів вищої освіти на включення до індивідуального плану дисциплін вільного вибору наведено в Додатку 1. Ці заяви надалі обліковуються й аналізуються відповідним деканатом.

Третій – опрацювання заяв студентів відповідальним за АСУ працівником відділу навчально-методичної та виховної роботи; перевірка контингенту студентів і попереднє формування груп (у т. ч. міжфакультетських) на вивчення дисциплін. За результатами цього етапу студентам, вибір яких не може бути задоволено з об'єктивних причин, зазначених у п. 2.4.2, пропонується обрати іншу дисципліну зі скоригованого переліку дисциплін, обраних більшістю студентів академічної групи. Надаються відповідні пояснення та консультації. Етап триває до 1 тижня.

Четвертий – вибір дисциплін із каталогів навчальних дисциплін інших ОП (ОНП). Остаточний вибір дисциплін підтверджується студентами шляхом повторного вибору на вивчення вибіркової дисциплін в електронному вигляді через особисті кабінети в системі АСУ та вважається вибором-2. Триває етап до 2 тижнів.

П'ятий етап – остаточне опрацювання результатів вибору студентами дисциплін зі скоригованого переліку (каталогу); прийняття рішень щодо студентів, які не скористались правом вільного вибору (п. 2.4.5); формування груп на факультетах (міжфакультетських груп). Етап завершується формуванням відповідного розпорядження деканату щодо переліку вибіркової дисциплін для кожної ОП. Тривалість етапу – до 2 тижнів.

для другого (магістерського) рівня вищої освіти

Перший – ознайомлення студентів із переліками дисциплін проводиться кафедрами впродовж перших днів навчання за ОП. Декани факультетів спільно із завідувачами відповідних кафедр знайомлять здобувачів вищої освіти відповідного рівня з переліком вибіркової дисциплін, їх каталогами для ОП, інформують про порядок, терміни і особливості формування груп для вивчення вибіркової дисциплін в Університеті. Відбувається презентація пропонованих дисциплін

вибіркової частини навчального плану.

Другий – вибір студентами вибірових навчальних дисциплін відбувається на першому тижні навчання. Їх вибір здійснюється в електронному вигляді через особисті кабінети в системі АСУ та вважається вибором-1. Підтвердженням вибіровості є зведена таблиця за кожною ОП з переліком дисциплін та кількістю студентів, які її обрали. Таблиці є підставою для формування робочих навчальних планів за кожною ОП і зберігаються у відділі навчально-методичної та виховної роботи.

Третій – опрацювання заяв студентів відповідальним за систему АСУ працівником відділу навчально-методичної та виховної роботи; перевірка контингенту студентів і попереднє формування груп (у т. ч. міжфакультетських) на вивчення дисциплін відбувається на другому тижні навчання в магістратурі. За результатами цього етапу студентам, вибір яких не може бути задоволено з об'єктивних причин, зазначених у п. 2.4.2, пропонується обрати іншу дисципліну зі скоригованого переліку дисциплін, обраних більшістю студентів академічної групи; надаються відповідні пояснення та консультації.

Четвертий – вибір дисциплін із каталогів навчальних дисциплін інших ОП (ОНП). Остаточний вибір дисциплін підтверджується студентами шляхом повторного вибору на вивчення вибірових дисциплін в електронному вигляді через особисті кабінети в системі АСУ та вважається вибором-2. Етап відбувається упродовж другого тижня навчання в магістратурі.

П'ятий етап – остаточне опрацювання результатів вибору студентами дисциплін зі скоригованого переліку (каталогу); прийняття рішень щодо студентів, які не скористались правом вільного вибору (п. 2.4.5); формування груп на факультетах (міжфакультетських груп). Етап триває зазвичай два тижні й завершується формуванням відповідного розпорядження деканату щодо переліку вибірових дисциплін для кожної ОП факультету.

Для студентів другого (магістерського) рівня вищої освіти, які навчаються за освітніми програмами, де вільний вибір заплановано у першому навчальному році (першому семестрі), розклад занять впродовж перших двох тижнів містить лише обов'язкові компоненти освітньої програми. Після реалізації здобувачами права вибору відповідно до затверджених наказів до розкладу включаються вибірові освітні компоненти.

Для студентів другого (магістерського) рівня вищої освіти, які навчаються за освітніми програмами, де вільний вибір заплановано у першому навчальному році (другому семестрі), розклад занять на другий семестр складається з урахуванням обов'язкових та вибірових компонентів відповідно до затверджених наказів.

2.3.6. Механізм вибору та вивчення вибірових дисциплін здобувачами освіти всіх рівнів координується деканатами факультетів, відділом навчально-методичної та виховної роботи, відділом аспірантури. Навчальне навантаження НПП, які викладають вибірові дисципліни для здобувачів другого (магістерського) рівня, коригується відділом навчально-методичної та виховної роботи університету на дату затвердження наказу про перелік вибірових дисциплін кожної ОП.

2.4. Організація вивчення обраних здобувачами вищої освіти навчальних дисциплін

2.4.1. Здобувачеві освіти може бути відмовлено у реалізації його вибору і запропоновано здійснити новий (скоригований) вибір, якщо кількість студентів, які обрали відповідну навчальну дисципліну, є меншою за встановлені в Університеті норми – 15 осіб (для бакалавра), 10 осіб (для магістра). Якщо на вивчення вибірової навчальної дисципліни записалось менше необхідної кількості студентів, такі дисципліни вважаються необраними, а студентам пропонується обрати зі списку дисциплін, які обрано більшістю інших студентів.

2.4.2. Обрані студентом навчальні дисципліни затверджуються деканом факультету, на якому він навчається, як складова індивідуального навчального плану студента (далі – ІНПС). Список сформованих міжфакультетських груп затверджується деканом факультету, на якому забезпечується викладання дисципліни викладачами відповідної кафедри.

2.4.3. Відповідно до п. 1.8 цього Положення, а також навчальних планів, передбачено право вибору студентами щосеместрово не менш як 1 дисципліни із каталогу курсів інших ОП. Якщо під час вільного вибору дисциплін утворилась диспропорція у розподілі кредитів між семестрами, її обсяг не повинен перевищувати 20 %.

2.4.4. Зміна студентами/аспірантами з об'єктивних причин свого вибору після його затвердження можлива лише за письмовим дозволом декана факультету (для студентів) і проректора з наукової та інноваційної діяльності (для аспірантів). Заява студентів/аспірантів на внесення змін до вибіркової складової ІНПС подається до початку навчального року за умови, що не розпочато опанування вибіркової навчальної дисципліни. Внесені зміни не мають порушувати встановлені в Університеті вимоги щодо мінімальної чисельності студентів під час формування груп на вивчення вибірових дисциплін.

2.4.5. Не допускається зміна обраних дисциплін після початку навчального семестру, в якому вони викладаються.

2.4.6. Якщо студенти у визначені терміни не скористалися своїм правом вибору навчальних дисциплін, відповідні позиції його індивідуального навчального плану визначаються деканатом факультету, де вони навчаються.

2.4.7. Невиконання будь-якої з позицій індивідуального навчального плану студента вважається академічною заборгованістю.

3. Навчально-методичне забезпечення вибірових навчальних дисциплін

3.1. Викладання вибірових дисциплін можуть здійснювати всі кафедри університету за умови наявності відповідного кадрового, навчально-методичного та інформаційно-ресурсного забезпечення, що є свідченням спроможності кафедри задовольнити потреби здобувачів вищої освіти для створення індивідуальної освітньої траєкторії навчання за обраним фахом.

3.2. Відповідно до п.1.7. цього Положення, оновлення переліку вибірових дисциплін каталогів ОП здійснюється щороку до 15 листопада поточного навчального року з урахуванням освітніх запитів здобувачів вищої освіти і на підставі результатів опитувань стейкхолдерів, моніторингу якості викладання тощо.

3.3. У ході формування, удосконалення та оновлення, оприлюднення навчальних дисциплін, комплектування каталогів вибіркової компоненти ОП активну участь беруть представники студентського самоврядування факультетів, у тому числі шляхом опитувань, участі в презентації вибіркової дисципліни для ОП на факультетах, участі в роботі груп зі змісту та якості освіти.

3.4. Після схвалення та затвердження методичними радами факультетів, Науково-методичною радою Університету (для студентів) та Академічної радою з реалізації освітньо-наукової програми підготовки доктора філософії з відповідної спеціальності (для аспірантів) дисципліни формують у каталог вибірових навчальних дисциплін окремо для кожного рівня вищої освіти за ОП і розміщують для ознайомлення на сторінках факультетів офіційного сайту Університету. До кожної дисципліни у каталогах для ОП додаються анотації.

3.5. Роздруковані зведені таблиці за кожною ОП з переліком дисциплін та кількістю студентів, які її обрали, зберігаються у відділі навчально-методичної та виховної роботи. Паперові заяви зберігаються у деканаті до включення вибірових дисциплін до індивідуального навчального плану здобувача вищої освіти (для студентів) та у відділі аспірантури та докторантури (для аспірантів).

3.6. У випадку поновлення, переведення, допуску до занять після завершення академічної відпустки або зарахування на навчання за освітньою програмою підготовки бакалавра на базі фахового молодшого бакалавра (фахового бакалавра, молодшого спеціаліста), можливе перезарахування вибірових дисциплін за рахунок фактично вивчених, що не дублюють зміст обов'язкових на обраній освітній програмі за умови однакової кількості кредитів.

Реалізувати право вибору навчальних дисциплін такі студенти можуть упродовж навчального семестру з урахуванням результатів вибору студентів, які навчаються за цією освітньою програмою та обмежень, встановлених цим Положенням.

4. Прикінцеві положення

4.1. Це Положення затверджується рішенням Вченої ради та вводиться в дію наказом ректора БНАУ.

4.2. Зміни та доповнення до Положення розглядаються науково-методичною комісією

університету, затверджуються Вченою радою БНАУ та вводяться в дію наказом ректора БНАУ.

4.3. Відповідальність за актуалізацію Положення та контроль за виконанням його вимог несуть посадові особи БНАУ відповідно до їх функціональних обов'язків.

Розглянуто і схвалено науково-методичною комісією Білоцерківського НАУ, протокол № 1 від 22 серпня 2024 р.

ПОГОДЖЕНО:

Перший проректор

Володимир НЕДАШКІВСЬКИЙ

Проректор з освітньої, виховної та міжнародної діяльності

Тетяна ДИМАНЬ

Проректор з наукової та інноваційної діяльності

Ольга ВАРЧЕНКО

Начальник відділу навчально-методичної та виховної роботи

Вікторія ЗУБЧЕНКО

Завідувач відділу забезпечення якості освіти

Олена ДЕМ'ЯНЕНКО

Начальник юридичного відділу

Ярослав ЯЦЮК

ФОРМА

**заяви здобувача вищої освіти на включення до індивідуального плану
дисциплін вільного вибору**

Декану _____ факультету,

ПІБ, звання

студента(тки) _____ курсу, що
навчається за ОП (*аспіранта (тки*
_____ року навчання, що
навчається за *ОНП*)

назва ОП (ОНП)

ПІБ

ЗАЯВА

Прошу включити в мій індивідуальний навчальний план на _____ семестр
_____ н.р. такі дисципліни вільного вибору:

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____

(дата)

(підпис)